

ચોવિહારનો સમય જાળવા બંધાયું હતું રાજાભાઈ ટાવર

મુંબઈ હાઈ કોર્ટ, યુનિવર્સિટીના જાજરમાન વિસ્તારમાં ગ્રવેશીએ એટલે રાજાભાઈ ટાવર પર અચ્છૂક નજર જાય જ. આ રાજાભાઈ ટાવરનું નિર્માણ ખબર છે શેના માટે થયું હતું? થોડી વિસ્તારથી વાત કરીએ તો બ્રિટિશ આર્કિટેક્ટ સર જ્યોર્જ ગિલ્બર્ટ સ્કોટ દ્વારા ડિઝાઇન કરાયેલા આ ટાવરનો તમામ ખર્ચ એક જૈન વેપારીએ કર્યો હતો. એ સમયે પ્રેમચંદ રોયચંદ એટલે મુંબઈનું ખૂબ જાણીતું નામ. તેમાં માતા રાજાભાઈ પ્રકાયશુ હતાં. જૈન ધર્મ પ્રમાણે દરરોજ સંજે સૂર્યસત્ત પહેલાં ચોવિહાર કરવાનો હોય. ટાવરમાં કેટલા વાયાના ડંકા વાગે તો રાજાભાઈ કોઈની ય મદદ વિના જાતે જ ચોવિહાર કરી શકે એવા હેતુથી એમના દીકરા પ્રેમચંદ રોયચંદ ટાવરનો તમામ ખર્ચ ખોતે કરવાનું નક્કી કર્યું. પહેલી માર્ચ, ૧૮૬૮માં ટાવરનું બાંધકામ શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું. આશરે રૂ. બે લાખના ખર્ચ વર્ષ ૧૮૭૮માં ટાવર તૈયાર થયું હતું. ૨૮૦ ફૂટ ઊંચા આ ટાવરમાં પીળાશ પડતા કુલ્લા સ્ટોનનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો છે.

શહેરની સૌથી પહેલી હોટેલ જોઈ છે?

શહેરની સૌથી પહેલી હોટેલનું માન લઈ જાય છે વોટસન હોટેલ. ચસ, કાલા ઘોડા પાસે બીભા રહ્યો અને સામે જ એક દમ બોક્સ જેવું દેખાતું એસ્પ્લોનેડ મેન્શન એટલે જ આ શહેરની પહેલવહેલી વોટસન હોટેલ. લોખંડાના સણીયા પર આજે પણ ટકી રહી હોય એવી દેશની આ એકમાત્ર ઈમારત છે. આ ઈમારતના બાંધકામની ઈન્ટરેસ્ટિંગ વાત એ છે કે તેનું માળખું ઈન્લેન્ડમાં તૈયાર કરાયું છે અને ભારતમાં સાઈટ પર માત્ર એ માળખાને ગોડવવામાં આવ્યું છે. વર્ષ ૧૮૬૦થી ત્રણા વર્ષ સુધી જહાંન વોટસન આ ઈમારતના બાંધકામ માટે બંને દેશ વચ્ચે સતત અવરજવર કરતા રહ્યા. ૨ દમી ઓગસ્ટ ૧૮૬૭ના રોજ તેમણે ૬૬૮ વર્ષ માટે આ હોટેલ અનુભૂત હકને ભાડે આપી દીધી અને એ પણ માત્ર વાર્ષિક ૮૨ રૂપિયા ને ૧૨ આનાના ભાડા પર. જોકે બહુ લાંબું ખેંચો શકાયું નહીં ને વર્ષ ૧૮૬૦માં આ હોટેલ બંધ પડી ગઈ. અત્યારે આ ઈમારતનો રેસિડેન્શિયલ અને કમર્શિયલ ઉપયોગ કરવામાં આવે છે. કાલા ઘોડા પાસેથી પસાર થાઓ ત્યારે આ હોટેલના ભવ્ય ભૂતકાળને સંભારજો હોય!

ચાલો ફરવા

દર્શના વિસરીયા darshna.vasariya@bombaysamachar.com

દોડ્યામભર્યા જીવનમાં અદ્યાત્મ અને શાંતિનું સરનામુંઃ પેગોડા

મુંબઈનું જીવન આમ તો ધર્મિયાળના કાંટે એટલે કે ડેકલાઇન પર જ દોડતું હોય છે અને આવામાં થોડો જીવન કાઢીને જો શાંતિથી આત્મયિંતન કરવું હોય તો પહોંચી જાઓ ગોરાઇના પેગોડામાં... થવાની સાથે સાથે આ પેગોડાનું બાંધકામ અને તેની વ્યવસ્થા જોઈને તમે ચોક્કસપાડે આશ્રમાં ગરક થઈ જશો.

આ જ્વોબલ વિપશ્યના પેગોડાએ વૈશ્વિક નકશા પર તો માનવનું સ્થાન મેળવ્યું જ છે, પરંતુ સાથે સાથે આધ્યાત્મિક ઉન્નતિના સ્થળ તરીકે પણ વિશ્વાસ પ્રસિદ્ધ મેળવી રહ્યું છે. ભારતની ગ્રામીન વાસ્તુરચનાશાખ અને અત્યાધુનિક બાંધકામ તંત્રજ્ઞાનનું મિશ્રણ સ્થળ આ પેગોડા વાસ્તુરિલ્પનો એક આદર્શ નમૂનો છે.

મ્યાનમારમાં આવેલો ‘શે તેગન’ પેગોડાની પ્રતિકૃતિ એટલે જ બોરીવલીનો જ્વોબલ વિપશ્યના પેગોડા. જોકે ફરક માત્ર એટલો છે કે મ્યાનમારમાં આવેલો ‘શે તેગન’ પેગોડા ૩૩૦ ફૂટ ઊંચો છે જ્યારે મુંબઈમાં આવેલો પેગોડા ૩૨૫ ફૂટ એટલે કે આશરે ૩૦ માણની ઈમારત જેટલો ઊંચો છે.

૨૮૦ ફૂટ વ્યાસ ધરાવતો આ પેગોડા એક પિલર કે સંભનો આધાર કે લોખંડે ઉપયોગમાં લીધા વિના બનાવવામાં આવેલો આ સૌથી પહેલો અને મોટો ગુંબજ છે.

પથરથી બનાવવામાં આવેલો આ ગુંબજ બીજાપુરના ઈતિહાસમાં પ્રસિદ્ધ એવા ગોળ ગુંબજ કરતાં તરણ ગણો મોટો છે અને ૬,૫૦૦ કલેરફિટના આ ગોળ ગુંબજમાં એકસાથે ૮,૦૦૦ લોકો બેસીને ધ્યાનસાધના કરી શકે છે. આ પેગોડામાં પથરરોને ઈન્ટરલોકિંગ સિસ્ટમથી બેસાડવામાં આવ્યો છે, જેમાં સિમેન્ટ, કોકીટ કે સ્ટીલનો ઉપયોગ નથી કરવામાં આવ્યો. આ ગુંબજની શોભામાં વધારો કરવા આકાશને આંબા હોવાનો અહેસાસ કરાવતો એક મિનારો બાંધવામાં આવ્યો છે જેના માટે ૨૫ લાખ ટાક્સ જોધપુરી પથરરનો ઉપયોગ (જુઓ પાનું ૮) ▶

કઈ રીતે પહોંચશો પેગોડા?

બોરીવલી વેસ્ટમાં વિતર્યા બાદ બેસ્ટની બસ કે શેરે રિક્ષા દ્વારા ગોરાઈ શકશો. આવી જ રીતે તમે મલાડથી પણ પ્રવાસ કરી શકો છો. મફથી પણ લોન્ચ દ્વારા પ્રવાસ કરી શકાય છે. ઉપરાં ભાયંડરથી એસેલ વર્ક જતી બસથી પણ પેગોડા ખાતે પહોંચી શકો છો.

